

مارتین هایدگر

درآمد به متافیزیک

(متن و شرح)

ترجمه و تحقیق: دکتر انشاء الله رحمتی

سرشناسه : مارتین هایدگر، ۱۸۸۹-۱۹۷۶م.
 عنوان و نام پدیدآور : درآمد به متافیزیک / مارتین هایدگر
 ترجمه و تحقیق انشاءالله رحمتی.
 مشخصات نشر : تهران: سوفیا، ۱۳۹۶.
 مشخصات ظاهری : ۵۲۸ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۳۵۹-۴-۸
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیپا
 .داشته‌اند : (چاپ اول: ۱۳۹۶) (فیپا).
 یادداشت : واژه‌نامه.
 یادداشت : نمایه.
 شناسه افزوده : رحمتی، انشاءالله، ۱۳۴۵-، مترجم،
 رده‌بندی کنگره : ۱۳۹۶، ۲۵۴/ ۱۱۴ BD
 رده‌بندی دیویی : ۱۱۰
 شماره کتابشناسی ملی : ۵۰۱۰۹۸۹

این اثر ترجمه‌ی است از:

Martin Heidegger, *Einführung in die Metaphysik*, 1953.

www.sophianashr.com

nsophia1388@gmail.com

مارتین هایدگر

درآمد به متافیزیک (متن و شرح)

ترجمه و تحقیق: دکتر انشاءالله رحمتی

(دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران مرکزی)

چاپ نخست: ۱۳۹۶

بهاء: ۴۸۰۰۰ تومان

شمارگان: ۱۵۰۰

فهرست مطالب

مقدمه مترجم فارسی	۹
مقدمه مترجمان انگلیسی	۱۵
بخش نخست: متن	
فصل اول: پرسش بنیادین متافیزیک	۴۱
فصل دوم: درباره گرامر و ریشه‌شناسی واژه «وجود»	۱۰۷
الف - گرامر واژه «وجود»	۱۱۰
ب - ریشه‌شناسی واژه «هستی»	۱۳۲
فصل سوم: پرسش رذایل وجود	۱۳۹
فصل چهارم: تحدید «وجود»	۱۶۳
۱. وجود و شدن	۱۶۶
۲. وجود و نمودن	۱۶۹
۳. وجود و اندیشیدن	۱۹۲
۴. وجود و بایستن	۲۹۸
پی‌نوشت‌ها	۳۱۳
اصطلاح‌نامه [توصیفی] آلمانی - فارسی	۳۳۵

بخش دوم: شرح

فصل نخست: وجود به‌عنوان پدیدار شدن: بازیابی تجربه	۳۵۷
یونانی از فوسیس (چارلز گیگنون)	
۱. اهداف درآمد به متافیزیک	۳۵۷
۲. وجود، پدیدار شدن، شدن / صیرورت، نمودن	۳۶۵
۳. آثار هنری، انسان‌ها، و تاریخ به‌عنوان نمونه‌هایی از فوسیس	۳۷۱

۳۹۱	۴. وجودشناسی واقعه‌مدار و امکان حقیقت
۴۰۱	فصل دوم: بازیابی نیروی وجود و عدم
	(ریچارد پولت)
۴۱۵	فصل سوم: لوگوس متفرق: متافیزیک و پیش‌داوری منطقی
	(دانیل دالسترام)
۴۲۱	۱. پیش‌داوری منطقی و راه برد تاریخی برای غلبه بر آن
۴۲۹	۲. منشأ پیش‌داوری منطقی: از گردآوری تاصحّت
۴۲۹	الف) لوگوس به مثبت وجود: هراکلیتوس و هماهنگی
	ستیزه‌آمیز
۴۳۲	ب) لوگوس به عنوان زور وجود: پارمنیدس و ذات انسان
۴۳۹	ج) سرآغاز پایان
۴۴۲	۳. سرآغاز دیگر: ووداندیشی در بستر تاریخ
۴۵۳	فصل چهارم: گرامر ریشه‌شناسی وجود
	(گریگوری وید)
۴۵۳	۱. نقش استدلال / بحث زبان در درآمد به متافیزیک
۴۵۵	۲. بحث هایدگر درباره گرامر و ریشه‌شناسی «وجود»
۴۷۱	فصل پنجم: تفسیر هایدگر از چکامه کمال استیگه
	(کلار پیرسون گیمن)
۴۸۵	فصل ششم: تبیین درآمد به متافیزیک از ظهور رستگاری
	(مایکل پی. زیمرمن)
۴۹۰	فصل هفتم: ستیزه پدر همه چیز است: تصور جدلی / ستیزه
	محور هایدگر از سیاست (هانس اسلوگا)
۵۱۷	پی‌نوشت‌ها
۵۲۵	واژه‌نامه
۵۳۳	نمایه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 بِإِذْنِكَ يَا مُلْكُ الْأَعْظَمِ الشَّامِلِ فِيْضِهِ الْمُقَدَّسِ لِكُلِّ مُوجُودٍ، الْمُنَوَّرِ الظُّلُمَاتِ
 الْعَدَمِ بِأَنْوَارِ الْوُجُودِ.

مقدمه مترجم فارسی

کتاب در اثبات به تائیزیک، درس گفتارهای مارتین هایدگر، فیلسوف معاصر آلمانی (۱۹۷۶-۱۸۸۴) در نیم سال تابستانی ۱۹۳۵ است. از شواهد چنین برمی آید که خود هایدگر اهمیت خاصی برای این بخش از درس گفتارهایش قائل بوده است. نخستین بخش از درس گفتارهای خویش که برای عرضه و انتشار عمومی برگزید در شرح و بسط و حک و اصلاح شان کوشید، همان است که در این اثر آمده است. به علاوه در مقدمه ویراست هفتم وجود و زمان، در آمد به منافذ یک را بخش دوم آن اثر معرفی می کند. (به علاوه این اثر، نخستین کتاب از هایدگر است که حتی سه سال پیش از وجود و زمان به انگلیس ترجمه شده است.)^۱ جدای از این اهتمام خود هایدگر، هر خواننده ای در آمد به متافیزیک را به ویژه برای بحث درباره وجود، کتابی ژرف و به سامان،

۱. جالب این است که در میان ایرانیان، گویی این اثر به دلیل قرابت اسمی تحت الشعاع رساله دیگری از هایدگر با عنوان متافیزیک چیست؟ (که دو ترجمه از آن به زبان فارسی موجود است) قرار گرفته و با همه اهمیتی که دارد، در ایران چندان شناخته شده نیست.

خواهد یافت. در این کتاب که عمده بحث آن درباره وجود است، هایدگر این موضوع را به شیوه‌ای بدیع و با نکته‌سنجی‌های بسیار و البته همراه با پیامدهای فلسفی، سیاسی و اخلاقی، تشریح می‌کند.

عنوان آلمانی کتاب *Einführung in die Metaphysik* است که در انگلیسی *Introduction to Metaphysics* ترجمه می‌شود و در فارسی درآمد به متافیزیک را در برابر آن به کار برده‌ایم. این درآمد، یا مقدمه، از مسائلی که بر یک دانش یا یک موضوع نوشته می‌شود، نیست. نمی‌توان آن را چیزی شبیه به «درآمدی به روان‌شناسی»، «درآمدی به علم اقتصاد» و... دانست. چنین درآمدهایی، عموماً موضوعی حاضر آماده دارند و هدف‌شان، آشناسازی مخاطبان با آن موضوع است. هایدگر، در اینجا نمی‌خواهد، چنین کاری در خصوص متافیزیک انجام دهد. پس به معنایی از این «درآمد» در مد نظر دارد؟ براساس اشاراتی که در جای از همین اثر آورده است، می‌توان معنای مورد نظر او را تشخیص داد. می‌تواند: «بنابراین 'درآمد به متافیزیک'، بدین معناست: راه‌بری / درآمدن به پرسیدن پرسش بنیادین» (۱۵). پرسش بنیادین، همان پرسشی است که آغازگر این درس گفتارها و به یک معنا ترجیع‌بند آنهاست: «چرا اصولاً موجودات هستند به جای عدم؟» هایدگر با ارتباط میان *Einführung*، «درآمد / راه‌چهارم و *führen*، «رهبری کردن / راه نمودن» بازی می‌کند. *Einführung* را به لحاظ ریشه لغوی در نظر می‌گیرد و همانطور که در مورد ریشه‌های لاتینی *introduction* دیده می‌شود، معنای راه نمودن به، راه‌بری به، درآمدن به، را از آن اراده می‌کند. در حقیقت درآمد به متافیزیک به معنای درآمد به پرسیدن پرسش بنیادین است. ولی پرسش‌های بنیادین، اموری حاضر و آماده صرفاً بسان کفش‌ها، لباس و کتاب‌ها، نیستند. هستی آنها در گرو

آن است که عملاً پرسیده شده باشند. «بنابراین، راه یابی به پرسیدن پرسش بنیادین، به معنای گذر به سوی چیزی که در جایی قرار دارد یا مستقر است، نیست. بلکه این راه‌بری - به، باید ابتدا پرسیدن را برانگیزد و بیافریند. راه‌بری، نوعی پیش - درآمدن پرسش‌گرانه، پرسیدن - پیشاپیش، است» (۱۵).

تصور می‌کنم که این اثر هایدگر که کانون اصلی آن بحث وجود است، برای ما ایرانیان نیز، به لحاظ زمینه‌های فلسفی فرهنگ ما و به ویژه بحث فیلسوفان ما در زمینه وجودشناسی (مباحث وجود، عدم، ماهیت)، اثر را گشایی است و در پرتو آن می‌توان بسیاری از آن مباحث را بازخوانی کرد. کسی مانند هانری کربن، که آشنایی عمیقی با اندیشه هایدگر داشت و ریختن معیف و مترجم هایدگر به زبان فرانسوی بود، (رساله متافیزیک چیست؟)، با زبان فرانسوی ترجمه کرد) در سال‌های بعد که با فیلسوفان مسلمان و وجودشناسی آنان آشنا شد، از جمله آثاری که برای ترجمه و تحقیق خویش برگزید، کتاب *المشاعر ملاصدرا* بود. کتاب *المشاعر* را می‌توان تک‌نگاره‌ای در باب وجود دانست. کربن این اثر را تصحیح و به زبان فرانسه ترجمه کرد. ^۱ «ماه‌ها، مبسوط و تعلیقات بسیار بر آن نوشته است. در آنجا برنامه‌چنین مهمی با حای تشریح شده است، کربن هم بر وجوه اشتراک این دو گونه وجودشناسی تأکید می‌ورزد و هم بر وجوه افتراق آنها.^۲

آنچه در درآمد به متافیزیک آمده است، به راستی مطالبی است «به

۱. ملاصدرا، کتاب *المشاعر*، به اهتمام هانری کربن، (کتابخانه طهوری، ۱۳۶۳).

۲. بدیهی است که هدف از این اشاره فقط توجه دادن به یکی از مسیرهای اصلی است که در مقام مقایسه فلسفه اسلامی و فلسفه غرب پیموده شده است، و مقصود این نیست که باید هایدگر را به روش کربن فهم کرد.

لفظ اندک و به معنا بسیار». بدیهی است که در پیشگفتاری که بر آن نوشته می‌شود، هرگز نمی‌توان چیز چندانی از محتوای آن را بیان داشت. گو اینکه حتی به فرض فضای کافی برای تقریر مطالب، شرح آن مباحث نیاز به سال‌ها تحقیق، مباحثه و حتی تدریس در این زمینه دارد. کوشش مترجم بر این بوده است که اگر به هر دلیل نمی‌تواند در اینجا حقّ شرح و بسط این اثر را ادا کند، باری چنان کند که خوانندگان فارسی بتوانند متن هایدگر را دنبال کنند و کاری که مترجم در خصوص این متن انجام داده است، حداقل مشکلی، علاوه بر آنچه مقتضای خود عبارات و اصطلاحات هایدگر است، بر دوش خواننده نگذارد (اگر خوانندگان فرهیخته، چنین برداشتی را این‌بار داشته باشند، این بزرگ‌ترین پاداشی که مترجم برای زمان و نیرویی که صرف این کار کرده است، دریافت خواهد داشت).

سال‌ها پیش (حدود ده‌هه سال پیش) که ترجمه این اثر را آغاز کردم، هرگز گمان نمی‌بردم که این همه وقت به طول بینجامد. در همان سال‌ها، درآمد به متافیزیک را به ترجمه انگلیسی رالف منهیم^۱ به فارسی در آوردم. دوست گرامی جناب استاد سیاوش جمادی، ترجمه دیگری از آن به قلم ریچارد پولت و گریگوری فرید را در اختیارم نهاد، که از او سپاس بسیار دارم. ترجمه دوم را، بسیار دقیق و روش‌مندتر یافتم، گو اینکه به ترجمه منهیم نیز اشکال خاصی وارد بود.^۲ به هر حال، ترجمه دوم را مبنای کار قرار دادم و یک بار دیگر کل اثر را ترجمه کردم و این بار در کنار این متن، ترجمه منهیم را نیز پیش روی خویش داشتم و به خصوص کوشیدم تا ترجمه فارسی از روانی ترجمه منهیم بی‌نصیب نماند.

1. Martin Heidegger, *An Introduction to Metaphysics*, tr. Ralph Manheim, (Yale University press, 1987)

۲. در مقدمه مترجمان انگلیسی، توضیحات مفیدی درباره این دو ترجمه آمده است.

با این همه، از نتیجه کار ناخرسند بودم و انتشار کار را موکول به این کردم که اولاً زبان آلمانی بیاموزم و متن را با زبان اصلی مقابله کنم، و ثانیاً در اثنای کار متوجه شدم که به همت مترجمان این اثر، آقایان پولت و فرید، گزیده مقالاتی با عنوان کتاب راهنمای درآمد به متافیزیک هایدگر (۲۰۰۱)، انتشار یافته است و در آنجا هم خود این دو و هم دیگر اساتید هایدگرشناس سیزده مقاله تألیف کرده‌اند و هریک از آن مقالات عریده‌دار شرح مضمونی از مضامین، درآمد به متافیزیک است. بهر آن دریغ آمد که ترجمه فارسی بدون بهره‌گیری از چنین اثر سترگی، انتشار یابد.

با کمال تألم، تابحال در آموختن زبان آلمانی به قدر کفایت پیش نرفته‌ام و بنابراین هدف نخست آنگونه که می‌خواستم برآورده نشد، گو اینکه مترجمان انگلیسی به مناسبت در ترجمه دوم، همه مواردی را که فهم اندیشه هایدگر در این کتاب، منوط به زبان آلمانی وی و اصطلاحاً بازی‌های زبانی وی است، متذکر شدند به شرح بازگفته‌اند و به ویژه کلید واژه‌های آلمانی اثر را هم در مقدمه هم در «اصطلاح‌نامه توصیفی»، تشریح کرده‌اند، و این همه در ترجمه فارسی عکس شده است. و اما، غایت دوم، خوشبختانه برآورده شد. کتاب راهنما را به دست آوردم و بخش‌های زیادی از آن را مکرر خواندم و آن را یاور راه‌گشایی برای فهم مقاصد متن دشوار هایدگر یافتم و ترجمه متن را بدین ترتیب به این رساندم. گمان می‌کنم که اگر تصویری کلی از مطالب کتاب در اختیار خواننده قرار بگیرد، امر دنبال کردن مطالب متن برای او آسان‌تر خواهد شد. در صفحات مربوط به «چکیده درآمد به متافیزیک» فهرست تفصیلی مطالب متن آمده است. به طور کلی هایدگر در این اثر می‌کوشد تا خوانندگان را از طریق مواجهه با اندیشه و شعر یونانی و احیاء بصیرت‌های آنان، به

مواجهه با وجود برانگیزد و این طرح او سرشار از فوریت عملی است. بنابراین می‌توان مباحث این اثر را ذیل سه حوزه جمع‌بندی کرد: پرسش وجود؛ هایدگر و یونانیان؛ و سیاست و اخلاق. کتاب راهنمای درآمد به متافیزیک، ذیل این سه موضوع سامان یافته است. همانطور که گذشت، همه مقالات اثر فوق را مفید یافتیم، و کوشیدیم که آن مقالات نیز در اختیار خواننده فارسی قرار بگیرد. از آنجا که حجم کل مقالات به گویای بد که نمی‌شد همه آنها را در اینجا ترجمه کرد، تصمیم گرفتیم که است به گزینش بزنم و لااقل بخشی از آنها (حدود یک سوم کل اثر) را گزینش کنیم. بنایم برای گزینش این بود که مباحثی ترجمه شود که به فهم متن کمک کند. بنابراین بخش‌هایی را که عمدتاً ناظر به شرح و تقریر خود متن درآمد به متافیزیک است، برگزیدیم و بخش‌هایی را که به مقایسه مباحث این اثر با دیگر آثار هایدگر یا احیاناً با اندیشه‌های متفکران دیگر اهتمام داشتند، و انهدام، گوای که فایده آن بخش‌ها نیز بر کسی پوشیده نیست. آنچه در بخش دوم تحت عنوان «شرح» آمده است، در حقیقت ترجمه هفت مقاله از مقالات کتاب راهنما است، که از آن میان دو مقاله (فصل‌های ۱ و ۳) را به طور کامل ترجمه کرده‌ام و از پنج مقاله دیگر، فقط آن قسمت‌ها که به طور خاص بیانگر مقاصد درآمد به متافیزیک است، ترجمه شده است.

الحمد لله أولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً

انشاء الله رحمتی

تهران، ۲۵ دی ماه ۱۳۹۶